

Emakume etorkinak etxeko lanetan

Gaizki ordainduak, gaizki tratatuak

Urrun daukaten familia mantentzeko asmoz etorri da emakume ugari. Sexu langile edo etxeko langile dira. Ia denek adinekoak zaintzen dituzte. Sarri ikusezin dira, etxe barruan eta ilegal dihardutelako.

ONINTZA IRURETA AZKUNE

Argazkia: Dani Blanco

Artxiboko irudian zaintzailea adinekoarekin paseoan.

SILVIA CARRIZO Zumaian (Gipuzkoa) daukan goxoki-dendan aurkitu dugu. Goizez aritu gara berriketan. Bazkalondorenetan, etxetan lanean ari diren emakume etorkinak joaten zaizkio hitz eta pitz aritzera, beti ere atsederako baimena dutenak.

Argentinarra da Carrizo eta urteak dira hemen bizi dela. Malen (emakumea, maputxeraz) Etxearen sortzaileetakoa da. Emakume etorkin hegoamerikarrek osatzen dute

Malen Etxea. Elkartearen helburua emakume atzerritarrei lurralde berriko eremu politiko, ekonomiko eta sozialean aurrera egiten laguntzea da.

Etxeko langile horietako batzuk ez dira Carrizoren dendara gerturatzen eta argentinarrak kalean agurtu ere ez ditu egiten: “Hedabideetan hainbat etxeko langileren lan baldintza kaxkarrak salatu izan ditugu. Hemen inguruko herriak txikiak dira eta

Brenis Bermúdez, etxeko langilea “Krisian ez dago integraziorik, aldapa gora jarri da guretzako”

ARGIA

Elkarrizketa San Sebastian egunean egin genion Azpeitian (Gipuzkoa). Konbertsazioa emate aldera galdetu genion ea umeen danborrada ikusi zuen: “Seme-alabak dauzkat eta...”, ez genion ondo entzun esaldia eta: “Seme-alabak danborradan atera dira?”, “Ez, bost seme-alabak Hondurasen daude”.

32 urte dauzka, eta egunak beharko litzuke Hondurasetik alde egin zuenetik (duela bi urte) bizi izan duena kontatzeko. 17 urteko bikiak ditu eta ezkondu ondoren hiru seme-alaba izan zituen, orain 12, 11 eta 9 urtekoak. Senarra Nikaraguara joan zen lanera eta beste emakume batekin geratu zen. Bermúdez lana aurkitu ezinik zebilen, bost seme-alaben ardura osoa zuen eta senarrak zorrak utzi zizkion. Bankuak kontu korrontea eta etxea eraikitze-ko zeukan lur zatia kendu zizkion. “Nik ez nuen inoiz pentsatu bidaiatzea, besteak beste bost seme-alaba ditudalako, baina egoera oso larrian nengoen”.

Honduras, Paris, Zumaia. Nolako izan zen Euskal Herrira iristea?

la urtebetez egon nintzen hemen lanik egin gabe. Ateak jotzen nituen, baina batere ez zen irekitzen. Zarautzen dokumentazioa lapurtu zidaten. Ate guztiak jo nituen, zer ez nuen jo! Moja batzuegana ere joan nintzen eta ateko leihatila itxi zidaten, ezer esan gabe. Ez nintzen berriz itzuli. Ez nekien norengana jo. Hemen gaizki nengoen, Hondurasetik bankua atzetik neukan eta haurrengandik banatu izanaren mina neukan.

Urtebetez bakarrik ibili al zinen?

Neskekin [emakume etorkinekin] ibili nintzen, baina urtebete pasa eta lanik ez nuela aurkitzen ikusita albo batera utzi ninduten. Mutil batek esan zidan galdutako paperak errekupeatzeko nola egin behar nuen. Baina nik beldur handia nuen, ez neukan ez lanik eta ezta paperik ere. Jaioterrira bidaliko nindutela uste nuen, eta kalera ateratzeko ere beldur nintzen. Ertzaintzara joateko esan zidaten salaketa jartzera eta joan egin nintzen. Orditik ateak irekitzen hasi zitzaizkidala sentitu nuen, oso harrera ona egin zidaten. Gero Silvia [Carrizo] hasi zitzaidan laguntzen... Nire historia oso luzea da...

Lehenengo lan egonkorra Zumaian aurkitu zenuen.

Ordura arte garbiketa lan asko egin nuen, baina nik lan egonkorra nahi nuen. Eduki dudan lanik okerrena izan zen. Oso gaizki tratatu ninduen etxeko aitak. Igandean lau-bost ordu izaten nituen libre aste osoan. Janaria ukatzen zidan eta jo egin nahi izan ninduen. Esan nien

nahiz eta izenik eman gabe egin, etxeko nagusiek jakin dute beraietaz ari ginela. Batzuek hala esaten diote aste osoan etxean lanean daukaten emakumeari: ‘Ez zaitut ikusi nahi dendakoarekin’. Guk lan baldintza txarrak salatu egiten ditugu”.

Geriatrakoan 3.000 euro

Euskal Autonomia Erkidegoan, emakume atzerritarren %89 etxeko lanetan aritzen da. Gainerakoek ostalaritzan edo sexu lanean dihardute. Etxeko langileak garbiketari, ume zaintzan, eta batik bat, adinekoak zaintzen ari dira. Kanean ikusten ditugu zaharrekin pasieran, alabaina, ikusezinak dira arrazoi bikoitzagatik: batetik, eguneko ordu gehienetan etxe barruan jarduten dute lanean, eta bestetik, ilegalak dira.

Hein handi batean gure zaharrak zaintzen ari direla esan dugu. Egoera horretara nola iritsi garen jakiteko hiru arrazoi bederen eman ditzakegu: gero eta gizarte zaharragoa

gara; orain arteko zaintzailea, bertako emakumea, etxetik kanpo ari da lanean; eta zerbitzu publiko ezari aurre egiteko, familiek irtenbide pribatuak aurkitu dituzte. Carrizoren ustez joko zitala da: “Langile klaseko familiak adinekoa zaintzeko bi aukera ditu, edo senide bat etxean geratzen da, edo kanpokoa kontratatzen du. Kontratatzeko baliabide ekonomiko askorik ere ez dauka, baina batzuetan beste erremediorik ere ez. Etorkinari lan baldintza kaxkarrak eskaintzen dizkion arren, emakumeak onartu besterik ez du, lan horren behar gorria baitauka. Geriatrakoak hilean 3.000 euro balio dezake eta diru horrekin hiru-lau hilabeterako kontrata dezakezu langilea. Langile klaseko familiak daukan irtenbidea norbait zapaltzea da, eta ez edozein, emakume txiroa eta atzerritarra”.

Krisiak ate jo duenetik kontuak beste bide bat hartu du. Balio gutxien izan duten lanak hartzen hasi dira berriro bertako langileak: etxe eta atari garbitzera eta zaintza lane-

ez nintzela itzuliko. Hiru hilabete eta erdi egin nituen han. Hura utzi eta Silviak hartu ninduen etxean.

Ezin eta min asko ditu Bermúdezek, baina antzeman diogu ez duela horiez hitz egin nahi. Eta hala esan digu: "Etorri nintzen urte hartan dena gaizki atera zitzaidan eta gaur gauza onak kontatu nahiko nituzke". Nola esan ezetz?

"Zumaiako gizarte zerbitzuetara jo nuen eta oso ondo tratatu ninduten. Diru-laguntza jasotzeko aukera neukan, baina garbi esan nien ez nuela laguntzarik nahi, lana baizik"

Dokumentazioaren lapurreta salatuta, Silvia ezagututa... atek irekitzen hasi zirela sentitu zenuela esan duzu.

Silviaren elkartearen [Malen Etxea], egoera antzekoan geunden emakumeek elkarki kontatzen genizkion gertatutakoak. Haiek esaten zidaten ez etsitzeko, lan bila, ate joka segitzeko. Orduz geroztik jende askok eskaini zidan bizilekua aldi baterako, Zumaiako gizarte zerbitzuetara jo nuen eta oso ondo tratatu ninduten. Diru-laguntza jasotzeko aukera neukan, baina garbi esan nien ez nuela laguntzarik nahi, lana baizik.

Aurkitu al zenuen lan egonkorrik?

Zazpi hilabete egin nituen Azpeitiko familia batean zaharra zaintzen, bertan bizi nintzela. Oso ondo egon nintzen, lan baldintza egokietan, tratu ona... Zaintzen nuen emakumea hil zenean hilabete hura ordaindu egin

zidaten eta esan zidaten hurrengo lana aurkitu bitartean etxean egon nintekeela.

Eta gero?

Atari berean aurkitu nuen lana, beste zahar bat zaintzen. Hor ere oso ondo nago. Astea etxe horretan pasatzen dut eta asteburuetan Zumaian zaintzaile lanak eta garbiketak egiten ditut. Ez dut ezer utziko badakidalako zer gurutze daukadan han.

Zer moduz zabilta ekonomikoki?

Zorrak kitatzen ari naiz, baina hiru seme-alaba beraien aitarekin daude. Ni dibortziazten ari naiz eta era berean hiru haurren zaintza eskuratu nahian nabil. Umeak utzi egin ditudala egotzi dit senar ohiak, baina nik hemendik bost seme-alabak mantentzen jarraitzen dut. Nire ametsa hori da, egoitza baimena lortzea, nire haurrak ikustera joateko. Orain joanez gero ezingo nintzateke itzuli.

Zer moduz moldatu zara hemengo jendearekin?

Zuen kultura hobeto ezagutzen ari naiz eta diferenteak zarete, baina bakoitzak berea dauka. Hori da zuetaz esango dudana: bizitzan denetarik dagoela. Daukauen izaera daukazue, gogorak zarete, baina jende oso ona ere badago. Bada zerbait zuengandik gustatzen zaidana, etxean gizonarekiko daukauen nagusitasuna. Diferenteak zarete gizonak eta emakumeak, baina eskubide berak dituzue.

Krisia tarteko, bertakoak ez al dira itzuli zuek egiten dituzuen lanetara?

Bai, garbiketara, zaintzara...

Eta krisia hor dela, integrazioa zer moduzkoa da?

Hor ez dago integrazioa, aldapa gora jarri da kontua.

tara itzuli dira. Pentsa liteke hemengo emakumeek atzerritarren lan baldintza berak izango dituztela, baina inkestek eta ikerketek ez diote horrelakorik. Etorkin asko lana egiten duten etxe berean bizi dira. Bertako langileak, agian, hamabi ordu egiten ditu lan egunero, baina

bere etxera doa lotara. Litekeena da biek soldata bera irabaztea, aldea dago ordea, lan orduetan. Atzerritarrak astean zazpi egunez egiten du lan eta hemengoak astelehenetik ostiralera. Hainbat familiak adinekoak zaintzeko aurkitu duen formula ondokoa da: ber-

1. FINALERDIA

martxoak 13, igandea, 17:30ean

Sarrerak erosteko egun berean takilan

ZIGOITIko Kultur Zentroan

www.arabakotxapelketa.org

Silvia Carrizo, Malen Etxearen sortzaileetako "Badira batzuk fede onez datozenak"

2001ean Hego Ameriketatik heldutako hainbat emakume biltzen hasi zen Zumaian. 2003an Malen Etxea sortu zuten. Emakume atzeritarren bilgune garrantzitsua da, hausnarketa feministarako eta elkar laguntzeko tokia. Lanera etorri diren emakumeen eskubideak aldarrikatzen dituzte eta lan baldintza ez-onargarriak salatu. Mota askotako ekintzak dituzte, hala nola, lan poltsa, erregularizazio kontuetarako laguntza, emakumeek jabeakuntza prozesua garatzeko hitzaldiak eta bertako emakumeekiko harremana lantzeko ekimenak.

Silvia Carrizo kazetariak (1965, Caleta Olivia, Argentina) oso gertutik ezagutu ditu lanera datozen emakume horietako asko. Lana aurkitzen laguntzeaz gain non lo egin ez zutenak etxean hartu ditu. Hemengoak fede onekoak eta ez hain onekoak omen gara: "Badira batzuk fede onez datozenak [bere gozoki dendan

gaude], agian gutxiengoa, eta etxeko lanetarako kontratazioak nola egin galdetzen digute. Beste batzuek balizko langileen izenak eskatzen dizkigute, elkarrizketatu eta ez dituzte kontratatzen. Zenbat eskatzen duten jakin nahi dute".

ARGIA

tako langileren bati edo senideren bati ordaintzen zaio astean zehar zaharra zaintzeko eta asteburuetan senideak txandakatuz moldatzen dira. Langile horri oporrak ordaintzen zaizkio, atzeritarrari ez bezala. Adinekoaren zaintzailea etxekoa denean bi diru iturri ere izaten ditu: senideek emandako soldata kaxkarra (Gizarte Segurantzaren izena eman gabe) eta Eusko Jaurlaritzak etxekoa zaintzeagatik ematen dizkion 400 euroak. Horrela itxuratu du hileko jorrala.

Berez ere lan baldintza kaxkarrak dituen lanbidean zergatik halako diferentziak bertako eta kanpokoen artean? Carrizok aho bizarrik gabe hitz egin du: "Klase eta etnia kontua da... garbiago nahi baduzu, arrazismoa. 'Zu eta ni berdinak izan gaitezke, baina zu diferentea zara'. Gainera, konplexurik gabe egiten duzue, zuen parekoari horrelakorik egitea ez zaizue otutzen".

Tratu txarrak, isilpean

Malen Etxeak, 2006 eta 2007 urteetan, etxeko langileen lan baldintzak aztertzeko 36 atzeritarri inkesta egin zien. 34 hegoamerikarrak ziren eta bi Europa Ekialdekoak. Horietatik 30ek lantokia bizitoki zuten. Inork ez zeukan Gizarte Segurantzarik. Inkesta horiei esker lortu dira, besteak beste, hurrengo orrialdean dauden datuak. Ikuspegi kuantitatibotik kuantitatibora jauzi egin nahian, talde horretako hamabost emakumerekin hiru bilera egin zituzten. Haiek kontatutakoan laburpena egiten saiatuko gara ondoren.

Bertakoekiko harremana inoiz ez dela horizontala azpimarratzen dute langileek: nagusia/langilea, sendagilea/gaixoa eta alokatzailea/maizterra, esate baterako. Aisialdi-

rako astirik ez dutenez etxe inguruan dabilta eta etxekekin baino ez dituzte harremanak; beraien nagusiekin, zaintzen dituzten haur eta zaharrekin, eta etxeko lanetan ari diren beste langileekin. Etorrkinei ez zaie galdetzen jatorrizko herrialdean zein lan egiten zuten, ezta zer egiten dakiten ere. Alabaina, ikasketarik gabekoak gutxiengoa dira. Sarri umiliatuak sentitzen dira. Mahaiaren inguruan eseri ziren hamabost emakumeek honelako adibideak eman zituzten: lurra belaunikatuta garbitu behar izatea; arropa nola zintzilikatu, ohea nola egin edo letxua nola garbitu behin eta berriz azaltzea; zenbat jaten duten kontrolatzea eta azpimarratzea zenbat gastatzen duten beragatik janaritan. Emakume batek, kafea tarteko, nagusiak egindako oihuak kontatu zituen. Nonbait, langileak kafea egin eta edan zuen, eta nagusiak esan zion kafea garestia dela, berak agindu gabe nola egin zuen horrelakorik, eta txikoria erabili behar zuela.

Sexu jazarpenak ere jasan dituzte, nahiz eta ez dituzten hain erraz kontatzen. Malen Etxeak antolatutako mahai-inguru pribatu haietan, geroko batean, agertu ziren horrelako kasuak. Langileek ezkutuan gordetzen dituzte gertaera horiek, lotsagatik eta lana galtzeko beldurragatik. Behin baino gehiagotan, lana uzterakoan kontatu dute gertatu zaiena, lan hori hartzera zihoanari horrelakorik opa ez zielako. Etorrkinek oso barnertuta duten esaldiak sexu jazarpenak ezkututzen laguntzen du: "Hortara etorri gara, aurpegiratzeta diguten guztia jasatera". Ohikoa da esate egunerokoan ondo tratatzen dituztela, baina galdetzen hasiz gero, beti daukate diskriminazio adibideren bat.

Emakume etorkinak etxeko lanetan

EAEn biztanleriaren %6 atzerritarra da. Espainiako Estatuan %12. EAeko etorkinen %50,6 gizonak dira eta %49,9 emakumeak. Emakume atzerritarren %89 etxeko lanetan aritzen da.

Lan baimena duten etxeko langileak

%53k noizbait sexu jazarpena jasan du.

%79k hamar ordu baino gehiago egiten du lan eta %21ak zortzi eta hamar ordu artean.

780 euro da batez besteko soldata. Askotan, janaria eta lo tokia ematen zaio, soldatatik kenduta.

%41ari ez zaizkio oporrak ordaintzen edo ez du oporrik.

%64k ez du atsedetik lanaldien artean.

Setik 1ek ez du egun batez ere atsedetik hartzen.

Iturria: *Manos que mueven el mundo* txostena. Silvia Carrizo

Sexu jazarpenak bezala, isilean dauzkate jasandako irainak eta tratatu txar fisikoak. Emakume batek kontatu zuen zaintzen zuen adinekoak zaplaztekoa eman ziola. Ospitalean zeuden eta bertako langile bat aurrean zela zaintzaileari belarrondokoa eman zion zaharrak. Zaintzaileak zaharraren seme-alabei ez zien ezer esan, baina uste du erizainak zerbait esan ziela: “Gertatutakoa ikusi zuen erizainak zerbait esango zien, zeren zaharrak ez dit eskurik altxatu berriro”. Ugazabek botere handia dute, haien esku baitago atzerritarren eta familien biziraupena eta etorkin horiek erregularizatuta egotea edo ez.

Malen Etxeak, hainbat ikerketa kuantitatibo eta kualitatibo egin eta gero, aurrera begira lantzeko hiru gai nabarmendu ditu: etorkinek etxera bidalitako dirua zertarako erabiltzen duten; itzulera nola antolatzen duten; eta beraien haur eta adinekoak han utzita besteenak zaintzeak emozionalki nola eragiten dien.

Sinpatikoak... “bachata” dantzatzeko bitartean

Esan dugu bertako jendearekin ez dutela aparteko harremanik. Lana egiten duten etxekoekin dute erlazioa eta aisian haien herrialdekoekin edo beste atzerritarrekin elkartzeko dira. Ikuspegik (EAeko Immigrazioaren Euskal Behatokia) ematen dituen datuak gogoan egin digu hausnarketa Carrizok: “Tolerantzia indizeak aldatzen ari dira eta kezkatzekoa da. Gertaera isolatua da, adibidez, Bilboko metroan ostikoka ibili zuten neska paraguaiarrarena, baina horrelakoak ezin dira ahaztu. Euskal gizarteak beti irudikatua izan du immigrazioa hirukoiztuta. Integrazioa zer da, tabernan sartu eta *bachata* dantzatzea eta *consousa* jatea? Hori ez da integrazioa, hori aisialdia da. Sinpatikoak gara zuen lan esparruan, osasun zentroetan eta babes ofizialeko etxebizitzetan zozketan sartzen ez garen bitartean. Batzuen eta besteen eskubideez hitz egiten hasten garenean ez dago integrazioa”. ■

 MARTXOAK	 EMAKUMEEN EGUNA
<p>M8 MARIJIRA (manifesta) Ordua: 18:30. Lekua: Plaza Berri. Hernani Antolatzailea: Berdintasun Kontseilua eta Txoko Feminista.</p>	<p>M17 HITZALDIA: “Euskal Herriko mugimendu feminista. Kronika bat” Hizlariak: Edurne Epelde eta Miren Aranguren (Emagin) Hizkuntza: euskara Ordua: 20:00. Lekua: Biteri Kultur Etxea</p>
<p>M9 KLOWN ANTZERKIA: “ezINEMAn” Taldea: Oihulari KlowN. Zuzendaria: Virginia Imaz Hizkuntza: euskara Ordua: 19:00. Lekua: Biteri Kultur Etxea</p>	<p>M22 HITZALDIA: “Transfeminismoa” Hizlaria: Itziar Ziga Hizkuntza: gaztelania Ordua: 19:00. Lekua: Biteri Kultur Etxea</p>